

Vybrané aktuální projekty Centra ZPJ

Jan Rygl, Vít Suchomel

E-mail: xrygl@fi.muni.cz, 139723@mail.muni.cz
http://nlp.fi.muni.cz/poc_lingv/

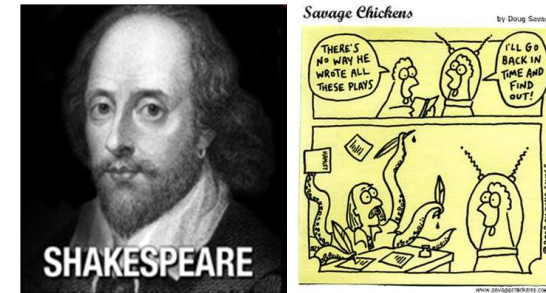
Obsah:

- ▶ Rozpoznávání autorství anonymních dokumentů na Internetu
- ▶ Budování textových korpusů z Internetu

Motivace

Proč se začalo mluvit o určování autorství?

- ▶ Může za to Shakespearovo dílo:
 - Gale Ecco, 1787:
A Dissertation on the Three Parts of King Henry VI. Tending to Shew That Those Plays Were Not Written Originally by Shakspeare.

Motivace

Proč nás zajímá autorství dokumentů?

- ▶ Anonymní výhrůžky (omezený seznam potenciálních kandidátů)
 - Lidé dříve trestaní za šíření poplašné zprávy (bomba na letišti)
 - Všichni sousedi (příliš hlučné párty)
 - Studenti (příliš těžké zkoušky)
- ▶ Zpochybnění závěti (ověření shody autorství)
- ▶ Falešné doznání obžalovaného napsané policisty (**1. použití před soudem**)

Motivace

Proč v prostředí Internetu?

- ▶ Rasistické diskuzní příspěvky psané z internetové kavárny
- ▶ Extremistické blogy zveřejněné přes anonymní proxy servery
- ▶ Oznámení bomby na letišti pachatelem, který má čistý rejstřík
- ▶ Na Internetu se dá najít téměř vše.

Dennis Bayley, 2004:
Anonymity is the single most important enabler of criminal activity.

Praktické zadání

1. Máme dokument D a množinu dokumentů autora A. *Napsal A dokument D?*
2. Máme anonymní dokument D a množinu potenciálních autorů. *Je autorem D někdo z autorů? Kdo?*
3. Máme anonymní dokument, chceme zjistit autora.
 - Až zde potřebujeme Internet.
 - Pokud předem neomezíme množinu (autor je registrovaný na webu, bydlí v nějaké vesnici apod.), úloha je velmi "ambiciózní".
 - Předpokládá se, že skutečný autor někdy publikoval pod svým pravým jménem (bakalářská práce, inzerát, ...)

Jak na ověření autorství

Nejjednodušší případ, máme dokument D a texty autora A. *Jaká je pravděpodobnost, že mají shodné autorství?*

Postup:

1. Předzpracujeme texty
 - Odstranění šumu (text, který nenapsal uživatel)
 - Tokenizace
 - Značkování pro další zpracování (morfologie, syntaxe)
2. Spočítáme z textů charakteristiky autora dokumentu D a autora A.
3. Srovnáme charakteristiky autorů a dle jejich podobnosti určíme pravděpodobnost shody autorství.

1. Předzpracování

- ▶ Závislé na jazyce. Pro češtinu lze použít fakultní nástroje (majka, synt, set), pro angličtinu a některé další jazyky existují další kvalitní software.
- ▶ Pokud nejsme schopni předzpracování udělat, nebudeme moci použít v dalším kroku některé autorské charakteristiky.

```
<p align="justify">  Společnost se za svou historii dokázala
```

<s>				
Společnost	společnost	k1gFnSc1	N	
se	sebe	k3xPyFc4	N	
za	za	k7c4	N	
svou	svůj	k3x0yFpXgFnSc4	Y	
historii	historie	k1gFnSc4	N	
dokázala	dokázat	k5eAaPmAgFnS	N	

2. Počítání charakteristik autora

- ▶ Jazykově závislé
 - Osoba mluvčího (pohlaví, číslo)
 - Analýza gramatických značek v textu
 - Analýza počtu vět (hlavní, vedlejší, ...)
 - Chyby v textu (překlepy, hrubky, syntax)
- ▶ Jazykově nezávislé (stačí tokenizace)
 - Analýza délky vět (počet slov, znaků)
 - Analýza délky slov (porovnání histogramů)
 - Frekvence slov, bigramů, ... (ovlivněna tématem)
 - Frekvence stopslov (tematicky nezávislá)
 - δ -score (srovnání frekvencí slov v textu s běžnou frekvencí slova v korpusech)
 - Bohatost slovní zásoby

3. Porovnání autorů (1)

- ▶ Každá **charakteristika** c_i po srovnání dvou autorů vrátí **racionální číslo v intervalu $\langle 0, 1 \rangle$**
 $c_i(A, D) \sim$ **podobnost A a D.**

- ▶ Příklad (frekvence slovních druhů)

- Pro slovní druhy 1 až 10 spočítáme relativní frekvence v dokumentu: $f_D^i, i \in \{1, \dots, 10\}$
a ve sjednocení textů autora: $f_A^i, i \in \{1, \dots, 10\}$
- Frekvence srovnáme pomocí druhé mocniny rozdílů odpovídajících si frekvencí:

$$1 - \frac{\sum_{i \in \{1, \dots, 10\}} f_D^i - f_A^i^2}{2}$$

- Např.

A={k1:0.5, k5:0.4, k2:0.1}

D={k1:0.4, k5:0.3, k2:0.2, k3:0.1}

$$P = 1 - \frac{(0.5-0.4)^2 + (0.4-0.3)^2 + (0.1-0.2)^2 + (0-0.1)^2}{2} = 1 - \frac{0.04}{2} = 0.98$$

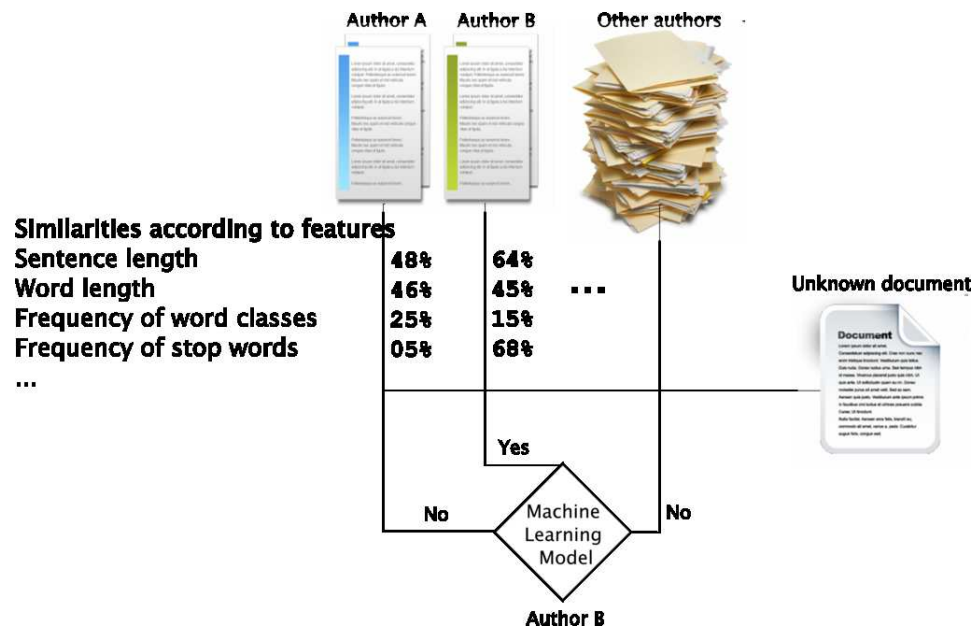
3. Porovnání autorů (2)

- ▶ S autory a dokumenty, u nichž známe autorství, vytvoříme velké sady dvojic autor dokument tak, abychom měli stejný případ shod i neshod (např. 10000 od každého). Každé dvojice bude reprezentována n-ticí $c_i(A, D)$.
- ▶ Použijeme **strojové učení**, aby se naučilo rozpoznávat n-tice signalizující shodu a rozdílnost autorů.
Získáme tak model M takový, že:

$$M([c_1(A, D), \dots, c_n(A, D)]) = P(\text{autor}(A) == \text{autor}(D))$$

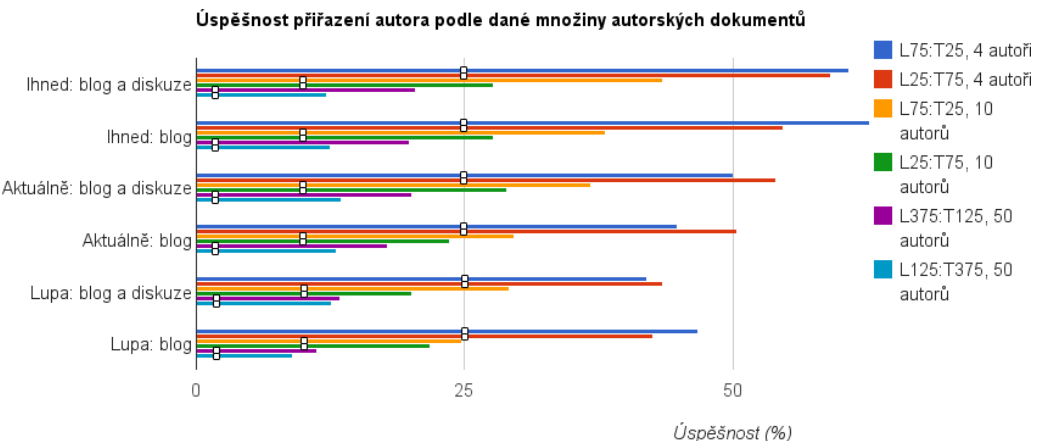
- ▶ Vždy, když budeme chtít srovnávat dokument a autora, extrahujeme jejich autorské charakteristiky a předložíme je jako n-tici modelu. Ten vrátí odpověď.

Rozšíření na úlohu N autorů

Na čem závisí úspěšnost

- ▶ Počet možných autorů.
- ▶ Délka zdroje (knihy >> diskuze)
- ▶ Kvalita zdroje (je třeba detekovat citace, odkazy, ...)

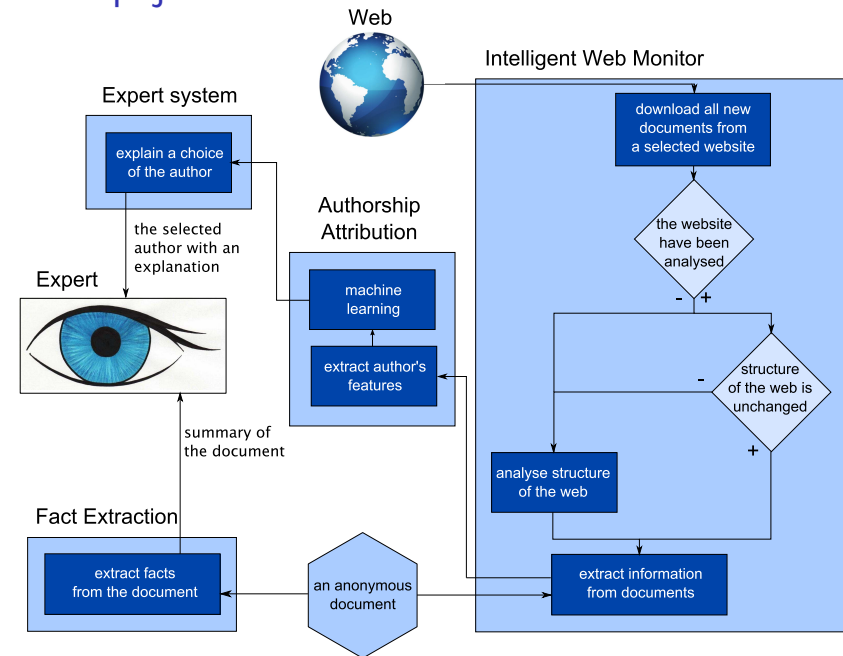

Přidání Internetu

Co potřebujeme:

- ▶ Znat weby, kde jsou texty autorů.
- ▶ Detekovat strukturu webů.
- ▶ Pravidelně stahovat nové dokumenty z webů (nutná struktura).
 - Odhalit změnu struktury webu a aktualizovat informace.
- ▶ Dokumenty spravovat v databázi.
 - Vyhledávání (stovky tisíc a více dokumentů)
 - Hledání dle času, kategorií, autora, ...
- ▶ Předpracovávat si dokumenty.
- ▶ Ukládat si drahé mezivýsledky (nepočítat např. frekvence slovních druhů vícekrát pro jeden dokument).

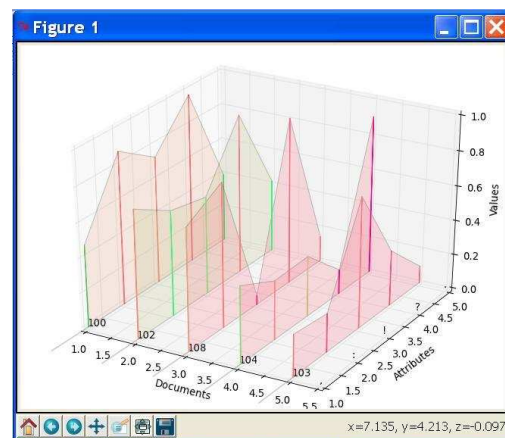
Schéma zapojení Internetu

Další výstupy

- ▶ Uživatelům často nestačí říci, který autor je nejpravděpodobnější
- ▶ Je potřeba poskytnout textovou nebo vizuální podporu výsledků

Příklad srovnání 5 autorů na autorském rysu frekvence interpunkce:

Shrnutí

- ▶ Projekt je stále ve vývoji
- ▶ Pokud vás něco zaujalo, je pravý čas se přidat
 - lingvistika nebo statistika
Vytvářet **nové charakteristiky autora** (analýza chyb, nářečí, počet jednoduchých a složitých vět, formátování textu, či nejlépe vymyslet vlastní)
 - grafika nebo analýza dat
Vymyslet kreativní přístupy k **vizualizaci výstupních dat**, případně k sumarizaci výsledků programu, aby jim rozuměl školený uživatel
 - programování a struktura webu
Navrhnout nové metody pro **automatickou detekci struktury webu**, přihlašování se ke zdrojům vyžadujícím autentizaci, vyhledávání odkazů na dokumenty v doméně
 - strojové učení a analýza
Hrát si s různými metodami strojového učení a frameworky
 - vše ostatní
A mnoho dalšího, stačí se domluvit, jsou potřeba **lingvisti, programátoři, grafici, právníci, ...**

Proč potřebujeme velké korpusy?

Použití korpusů

- ▶ lexikografové: slovníky
- ▶ lingvisté: jazykové analýzy ([Word Sketches](#))
- ▶ statistické nástroje ZPJ: jazykové modely pro značkovače, analyzátory, překladové systémy, prediktivní psaní, . . .

Přínosy velkých korpusů

- ▶ větší slovník (více různých slov)
- ▶ více/lepší příklady použití slov ve větách
- ▶ lepší pokrytí řídkých jazykových jevů
- ▶ více dat pro přesnější jazykové modely

Tradiční textové korpusy

Vznik

- ▶ obvykle na objednávku vládní instituce nebo nakladatelství
- ▶ zdroje: nakladatelství, skenování knih, přepis rozhovorů

Výhody tradičních korpusů

- ▶ kontrolovaný obsah

Nevýhody tradičních korpusů

- ▶ nedostatečná velikost pro některá použití
- ▶ obtížné získávání dat, vysoké náklady
- ▶ problémy s autorskými právy

Web je největší korpus

Výhody internetových korpusů

- ▶ obrovské množství dat
- ▶ dokumenty různých druhů
- ▶ aktuální podoba psané formy jazyka v populaci
- ▶ snadná dostupnost, nízké náklady

Nevýhody internetových korpusů

- ▶ neuspořádanost
- ▶ nežádoucí obsah
- ▶ duplicity
- ▶ chyby
- ▶ víme, co stahujeme?

Web crawler

Web crawler je druh počítačového programu

- ▶ prochází internet (stránky propojené odkazy)
- ▶ stahuje dokumenty (metainformace, obsah)
- ▶ ukládá části dokumentů v různých formátech k dalšímu použití

Crawlers

- ▶ k získávání obsahu dokumentů – GoogleBot (navíc k indexování), Heritrix a mnoho dalších
- ▶ ke sbírání odkazů
- ▶ k získávání textových dokumentů pro ZPJ – SpiderLing

Základní návrh crawleru

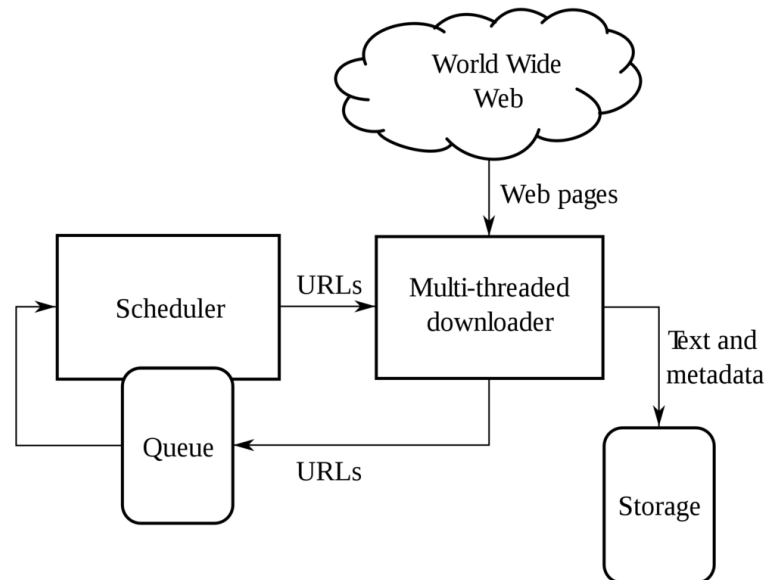

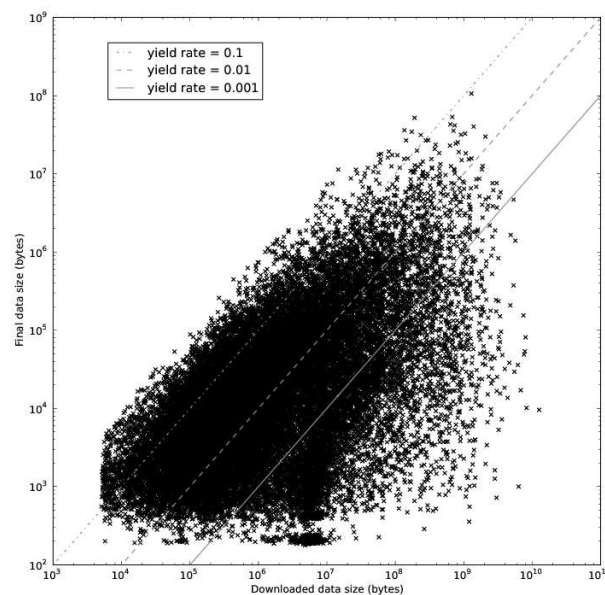
Schéma z http://en.wikipedia.org/wiki/Web_crawler

SpiderLing – crawler pro textové korpusy

- ▶ důraz kladen na efektivitu stahování
- ▶ **míra výtěžnosti** = $\frac{\text{velikost výsledných dat}}{\text{velikost stažených dat}}$
- ▶ crawler průběžně vyhodnocuje výtěžnost webových domén, zaměřuje se na „textově bohaté“ a odkládá stahování (nebo vůbec nestahuje) z neperspektivních webů
- ▶ cílem je sestavit korpusy velikosti $\geq 10^{10}$ slov pro všechny významné jazyky

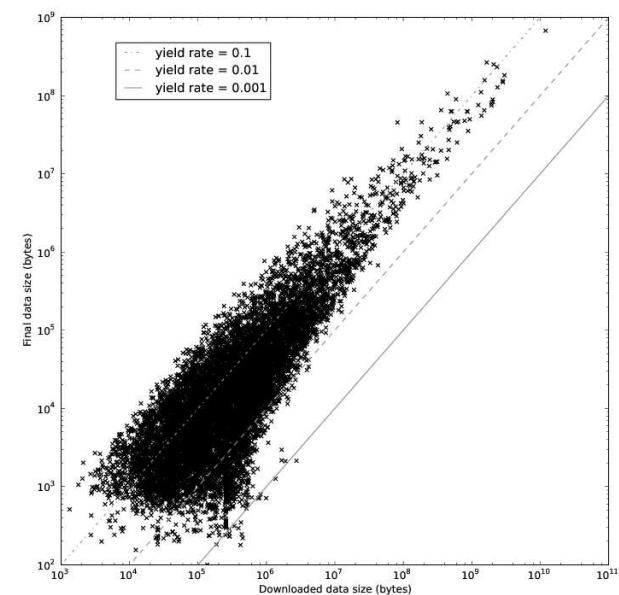
Efektivita stahování z webových domén

Heritrix, portugalský internet

Efektivita stahování z webových domén

SpiderLing, český internet

Postup získávání webových korpusů v CZPJ

- ▶ příprava jazykově závislých modelů používaných v dalších krocích – učení na dokumentech z Wikipedie
- ▶ spuštění crawleru (SpiderLing)
- ▶ zpracování a vyhodnocování během běhu crawleru
 - detekce znakové sady dokumentu (Chared)
 - filtrování jazyka (vektor trigramů znaků)
 - odstraňování nežádoucího obsahu (Justext)
 - kontrola duplicitních dokumentů
 - vyhodnocování průběžné výtěžnosti webových domén
- ▶ zpracování získaných dat
 - odstranění podobných odstavců (Onion)
 - tokenization (Unitok nebo jiný nástroj)
 - značkování morfologické a syntaktické – externími nástroji, jsou-li dostupné
 - zakódování a nahrání do korpusového manažeru (Manatee/Bonito)

Více v předmětu PA154 nástroje pro korpusy

Detekce kódování znaků

Používáme nástroj Chared

(<http://nlp.fi.muni.cz/projects/chared>)

- ▶ 57 podporovaných jazyků, samostatný model pro každý
- ▶ model obsahuje vektor četností trigramů bajtů pro každé z používaných kódování
- ▶ klasifikátor vybere kódování, jehož vektor má největší skalární součin s vektorem testovaného dokumentu
- ▶ demo na stránce nástroje

Odstraňování nežádoucího obsahu

Nežádoucí obsah

- ▶ html značky, styly, poznámky
- ▶ negramatické věty: navigace, reklamy, tabulky, příliš krátké úseky,...

Používáme nástroj jusText

(<http://nlp.fi.muni.cz/projects/justext>)

- ▶ rozdělení na odstavce
- ▶ slovník častých slov v daném jazyce
- ▶ klasifikace odstavce podle délky, hustoty slov ze slovníku, hustoty odkazů, třídy okolních odstavců
- ▶ demo na stránce nástroje

Odstraňování duplicit

Duplicity

- ▶ shodné dokumenty nebo odstavce – snadné
- ▶ podobné dokumenty nebo odstavce – obtížné

Používáme nástroj onion (<http://nlp.fi.muni.cz/projects/onion>)

Velké textové korpusy získané z internetu v CZPJ

jazyk	surová data [GB]	velikost korpusu [GB]	míra výtěžnosti	velikost korpusu [10 ⁹ tokenů]	dobu běhu [dny]
angličtina	2859	108	3.78 %	17.8	17
am. španělština	1874	44	2.36 %	8.7	14
arabština	2015	58	2.89 %	6.6	28
čeština	4000			5.8	40
francouzština	3273	72	2.19 %	12.4	15
japonština	2806	61	2.19 %	11.1	28
ruština	4142	198	4.77 %	20.2	14
turečtina	2700	26	0.97 %	4.1	14

V NLPC máme k dispozici také kolekci dat ClueWeb '09 – vyčištěná anglická část obsahuje zhruba 70 miliard tokenů.

Ukázky internetových korpusů

- ▶ srovnání korpusů BNC (tradiční) a enTenTen (internetový)
 - novější bývá lepší
 - větší bývá lepší
- ▶ získávání termínů z doménového korpusu
- ▶ korpus tádžické perštiny